

SKOLA & SAMHÄLLE

[S.O.S.]

HEM ARKIV OM S.O.S. BIDRAG KONTAKT

Sök

Malin Ideland: Skolkommissionen ser inte elefanten i rummet

Publicerad av: Anders Jönsson fredag, april 21, 2017 · 10 Kommentarer (Edit)

Gustav Fridolin talar om ett systemskifte. Men Skolkommissionens förslag tar ytterligare steg inom ett system som bygger på en marknadslogik där alla ska välja, skriver Malin Ideland. Och ingen nämner något om vinstintresse (red.)

Lottning istället för kösystem var vad ledarskribenter och debattörer reagerade på snabbast när skolkommissionens efterlängtade (?) rapport *Samling för skola – nationell strategi för kunskap och likvärdighet* presenterades på en presskonferens den 20 april. Självt skulle jag vilja likna rapporten – och debatten kring lottning – vid att sila mygg medan man sväljer kameler. För ingenstans i rapporten talas det om vad som ofta pekats ut som det stora problemet; marknadskrafter och vinster. Ingen talar om elefanten i

ÖVERSÄTT SIDAN

Select Language | ▼

STÖD SKOLA OCH SAMHÄLLE!

Skola och Samhälle är en ideell förening. Vi som arbetar med S.O.S. gör det helt utan ersättning. Alla bidrag till en fortsatt kritisk debatt om skola och lärutbildning mottages tacksamt!

Swisha till: 123 589 43 73

PRENUMERERA PÅ NYHETSBRIVET

Missa inget! Prenumerera på Skola och Samhälles nyhetsbrev genom att ange din e-postadress.

Din e-postadress

OK

SENASTE INLÄGG

rummet.

Gustav Fridolin talade om ett systemskifte vid presskonferensen, om att skapa helt nya förutsättningar för lärare och skolledare. Jan-Eric Gustafsson presenterade förslaget om obligatoriska skolval och Helene Hellmark-Knutsson hade fastnat vid idén om excellenscentra för lärarutbildning. Frågan är om det verkligen är ett systemskifte som skolkommissionens rapport föreslår. Snarare tycks det som att ett system som bygger på valfrihet och konkurrens nu ska befästas ytterligare. Att alla måste välja är den heliga marknadslogiken!

Jag kan villigt erkänna att jag inte lusläst alla 467 sidorna av den offentliga utredningen. Men jag kan konstatera att där finns många intressanta och goda förslag, såsom viktad skolpeng beroende på elevunderlagets socio-ekonomiska bakgrund (ett system som med gott resultat prövats i min hemstad Malmö) och kompetensutveckling för lärare. Och mycket mer. Men *ingenstans* på samma 467 sidor nämns ord som vinstintresse, individualism, new public management eller byråkrati. Marknad nämns bara i termer av arbetsmarknad, och vinst betyder i denna rapport administrativa vinster. Ett enda spår finns i ett särskilt yttrande av Katrin Stjernfeldt-Jammeh som påpekar behovet av att problematisera skolpengssystemet. För övrigt: Tystnad.

Hallå! Har Skolkommissionen, bestående av en lång rad duktiga och intelligenta representanter från forskning och profession, missat den debatt som pågått de senaste åren om vinster i välfärden? Det är som om kommissionen sedan den började sitt arbete 2015, helt hade avskärmats från den offentliga diskussion som pågått. Att kommissionen undviker att ens nämna ordet vinstuttag gör att man till slut måste ställa sig frågan: "Ser ni inte elefanten i det svenska skolrummet?"

Särskilt förvånande är tystnaden med tanke på att Skolkommissionens ordförande Jan-Eric Gustafsson för bara ett år sedan var medförfattare till SNS-rapporten *Policyidéer för svensk skola*. Tillsammans med Jonas Vlachos och Sverker Sörlin pekade Gustafsson tydligt på problemen med en skolmarknad med vinstintresse. På sidan 58 skriver de om vikten av att låta skolor självständigt utforma undervisningen: "Sådan självständighet kan emellertid felutnyttjas, till exempel så att vinstmotiv eller avkastningskrav till koncernägare ställs mot kvalitetsutveckling". Längre ned på samma sida konstaterar de att förtroendet för skolhuvudmän skulle kunna höjas genom "att starkt begränsa eller helt eliminera vinstmotivet". Vid flera tillfällen, och med

---

Karin Berg: Låt skoldebatten handla om eleverna

Mats Ekholm: Skolans värdegrund lär eleverna att leva med motsättningar

---

Anette Jahnke: Tappa inte tempot med praktiktäna skolforskning

---

Magnus Dahlstedt & Andreas Fejes: Hög tid att lämna ett extremt marknadssystem

---

Erik Cardelús: En skola med grit

Anders Jönsson: Är "grit" kejsarens nya kläder?

Margareta Normell: Från handledning till reflektion

Mattias Björklund: Privatekonomi på schemat

SENASTE KOMMENTARER

Henrik Birkebo om Karin Berg: Låt skoldebatten handla om eleverna

---

Andreas Fejes om Magnus Dahlstedt & Andreas Fejes: Hög tid att lämna ett extremt marknadssystem

---

Maria B Hurtig om Anders Jönsson: Är "grit" kejsarens nya kläder?

---

erik om Erik Cardelús: En skola med grit

Margareta Normell om Margareta Normell: Från handledning till reflektion

---

Kerstin I. M. Holm om Anette Jahnke: Tappa inte tempot med

tillfredsställande tydlighet, pekar författarna på målkonflikten mellan utbildningskvalitet och vinstuttag. Något som Gustafsson tycks ha glömt bort i sitt arbete med Skolkommissionen.

Ännu tydligare skrivs problemet fram i Per Molanders rapport *Dags för omprövning – en ESO-rapport om styrning av offentlig verksamhet* som publicerades tidigare i år. Han skriver på sidan 11: ”I en privat verksamhet styrs det dagliga arbetets beslut och handlande av det överordnade målet om vinstmaximering och ansvaret gentemot ägarna”. De förhoppningar som ställs till att konkurrens kan bidra till dels ökad kvalitet, dels bättre effektivitet (två viktiga principer för en marknad) har kommit på skam. Kvaliteten har sänkts, och dessutom finns där ju ingen ekonomisk effektivisering som kommer vare sig elever, lärare eller skattebetalare till godo. Dessutom, skriver Molander, existerar inte det längre samhällsekonomiska perspektivet hos privata aktörer. Vinster som faller ut decennier framåt i tiden, i form av t.ex. lägre arbetslöshet och mindre utanförskap, är ”självkärlt helt ointressanta” för kommersiellt drivna skolor (sid. 132).

Med andra ord: Vinstuttag i skolan påverkar livet för eleverna idag. Det kommer påverka deras möjligheter i morgon, liksom deras framtidsmöjligheter. Det kommer att påverka samhällsekonomin under lång tid framöver. Men skolkommissionen, upptagna med planeringen av ett ”systemskifte” i utbildningssektorn, bemöter dessa genomgripande problem med total tystnad. I debatt hänseende har kommissionen dock lyckats på en punkt, ett tandlöst systemförbättringsförslag om lottning som urvalsprincip. Låt oss hoppas att debatten kan ta sig förbi sådana skenlösningar till de verkliga problemen!

Malin Ideland är professor i utbildningsvetenskap med inriktning mot etnologi vid Malmö högskola.

Referenser:

Per Molander (2017). *Dags för omprövning – En ESO-rapport om styrning av offentlig verksamhet*. Stockholm: Finansdepartementet.

Jan-Eric Gustafsson, Sverker Sörlin & Jonas Vlachos (2016). *Policyidéer för svensk skola*. Stockholm: SNS förlag.

Skolkommissionen (2017). *Samling för skolan. Nationell strategi för kunskap och likvärdighet*. SOU 2017: 35. Stockholm:

praktiknära skolforskning

Christian Arensberg om Anette Jahnke: Tappa inte tempot med praktiknära skolforskning

Maria B Hurtig om Erik Cardelús: En skola med grit

Taggar

barns rättigheter
bedömning **betyg**
betygssystem **bildning**
decentralisering
demokrati den
konservativa offensiven
den sammanhållna skolan ekonomism
estetiska läroprocesser **flum**
forskning
forskningsanknytning
gymnasieskola
internationella mätningar
kommunalisering kultur i skolan
kunskap
likvärdighet lärande
lärararbete
lärares röster lärares
tid lärarforskning
lärarrekytering
Lärarutbildning
marknadsstyrning
nationella prov NPM
omdömen/betyg PISA
praktiknära forskning
profession
progressivism
segregation skolan
och livet

Utbildningsdepartementet.

Dela det här:

Relaterade

Sten Svensson:
Obligatorisk
valfrihet minskar
inte
skolsegregationen
24 april, 2017
I "Flöde"

Skuggan - Ingrid
Carlgren: En
reformdagordning
för skolan II
24 mars, 2016
I "Skolpolitik"

Malin Ideland: Hur
går vi vidare efter
ett positivt (?)
PISA-resultat?
6 februari, 2017
I "Noterat"

Kategori: Flöde, Skola, Skolpolitik · Taggar:

10 kommentarer till “Malin Ideland: Skolkommissionen ser inte elefanten i rummet”

Utmärkt bra inlägg!
tycker
Agnes Nobel

agnes nobel
21 april, 2017

Svara

Edit

Kerstin I. M.
Holm
21 april, 2017

Det tycks som om Europas politiska scen år 2017 kommer att bli en tid när folket ställs mot eliten. Att då Skolkommissionens rapport så ensidigt präglas av elitens perspektiv kommer att få konsekvenser. Rapportens rubrik “Samling till skola – nationell strategi för kunskap och likvärdighet” är en paradox. Nu talar man om kunskap istället för inläring. Ett paradigmskifte av likartade “begrepp utan innehåll” som man använde när man valde att kalla

Skolpolitik skolutveckling styrning tester undervisning

ungdomskultur valfrihet
yrkesspråk

lärarpraktiken "Utbildningsvetenskap".

En snabb genomgång av Idelands text visar vad som är debattcentrum: Debatten om lottning; Att det är ett systemskifte; Obligatoriska skolval; Excellenscentra för lärarutbildning; Viktad skolpenning; Kompetensutveckling för lärare; Behovet att problematisera skolpenningssystemet; SKOLORNAS självständighet att utforma undervisningarna. Dessa infallsvinklar är från Idelands text. Självt vill hon återvända till debatten om VINSTUTTAG I SKOLAN.

Som kunskapsanalytiker vill jag öppna debatten om UNDERVISNING I SAK men utifrån ett nationellt perspektiv. Jag har min TRADITION i H. S. Hermods tre innovationer från 1893, 1898, 1903 och vet att det går att genomföra en lärar/elev-kommunikation värd namnet kring ett digitalt planerat och preparerat ämne i rätt delar efter beskaffenheten hos ämnet och i rätt tidpunkt efter levans individuella studietakt.

Därför ifrågasätter jag NCM (Nationellt centrum för matematikUTBILDNING) och forskarnas oförmåga att servera lärarna med genomskådande kunskapsanalyser inför den game-kultur som nu börjar slå igenom i skolan. Se min blogg "NCM – TÄNKANDE eller ÖVNING med Kant".

<https://Kunskapsvetenskap2012.blogspot.com>

Svara

Edit

Intressant att läsa i din blogg

Sture Sjöstedt
23 april, 2017

"NCM_ TÄNKANDE eller ÖVNING med Kant. Jag hoppas att MCM:s Ola Helenius kommenterar dessa synpunkter på NCM

Svara

Edit

Gunilla

Jag håller helt och hållet med Ideland! Diskrepansen mellan SNS-rapporten Policyidéer för svensk skola och Skolkommisionens är därtill nästan mystisk. Man undrar bekymrat om detta kan ha med tydliga

Granath
21 april, 2017

direktiv att göra?

Gunilla Granath

Svara

Edit

Jan Norlin
21 april, 2017

Marknadsfieringen av den svenska skolan är helt unikt i förhållande till omvärlden. Valfrihet för vem/vilka? Allra har inte möjligheter att gå i den ” fina” skolan.

Varför inte gå tillbaka till den finska modellen som bygger på den gamla svenska modellen. Låt privata skolor ta ut maximala vinster utan samhällliga bidrag! Resurstarka föräldrar kan väl betala avgifter för att låta sina barn gå i den fina skolan. Så har vi löst problemet med vinster i välfärden.

Svara

Edit

Vad fint. Mer skolsegregation!

Roger J
Danielsson
23 april, 2017

Svara

Edit

Gunilla
Runnquist
21 april, 2017

Tack Malin Ideland! Så synd det är att inte alla föräldrar inser att de alla förlorar på det marknadsbaserade system som införts i och med skolpengen i kombination med det fria skolvalet och möjligheten för bolag att starta, äga och (börsnotera) och sälja bolag (eller vad det nu är som säljs på börserna ..) Alla föräldrar, elever och hela samhället tjänar på sammanhållning – Vi höver bara se oss om och öppna ögonen för att förstå vad som annars händer.

Sedan önskar man att vissa politiker många andra som talar om att återförstatliga skolan kunde kolla fakta:. Skolan – dvs hela grundskolan med dess föregångare – har alltid varit kommunal och aldrig statlig.

Skolkommisionens förslag att finansieringen måste mer av ett statligt ansvar är rätt. Men hur ska det

kunna motverka skolpengens skadeverkningar och förenas med denna? En skola för alla har blivit en våt dröm som inte kommit närmare verkligheten genom Skolkommissionens förslag.

Svara

Edit

Roger J
Danielsson
23 april, 2017

Det borde stå klart för en professor att det som styr kommissionens arbetet är de direktiv som ställt ut. Direktiven till utredningen har, vad jag vet, inte givit i uppdrag att belysa det denna smått naiva artikeln behandlar om. Om man anser att skolval är marknadslogik har man missat de enkla akademiska kursen i företagsekonomi. På skolans område är det inte fri etableringsrätt, bestäms av staten. Prismekanismerna är styrda så oavsett driftsform får alla lika mycket. Alltså två väsentliga delar av marknadslogiken är offentligt reglerad. Dessutom, ett företag kan aldrig överlev om man inte presterar kvalitet och förtroende.

För övrigt har nog Malin Ideland varit snabb på hanen och skjutit fel. Inte ens Gustav Fridolin tror på lottningen. Samtidigt är det här kommissionen inte är enig.

För övrigt är det stort att kritik framförts på hur lärosätena och lärarutbildningen bedrivits. Hur staten ska styra över skolhuvudmän oavsett driftsform. Hur resurstilldelning ska ske. Och kanske det viktigaste hur kollegialt lärande borde organiseras. På mig låter det som att Skolkommission önskar sig tillbaka till den tid vi hade länskolnämnder i Sverige. För övrigt några tankar kring vad faktiskt kommissionen presenterade:

<http://pluraword.blogspot.se/2017/04/en-skola-for-alla-skolkommissionens.html>

Svara

Edit

Ja, det är verkligen viktigt att vi som står för en skola för alla och ett rättvist samhälle inte tystnar nu!

Anders Erixon
24 april, 2017

Svara

Edit

Kerstin I. M.
Holm
25 april, 2017

Tack Sture Sjöstedt. Idag, den 25 april har jag inte sett någon reaktion från NCM. Därför skickade jag idag följande mail till Ola Helenius, NCM.

Hej, I en kommentar till Malin Idelands text på Skola och Samhälle skriver Sture Sjöstedt den 23 april 2017 och riktar sig till mig:

Intressant att läsa din blogg "NCM – TÄNKANDE eller PRÖVNING med Kant" på <https://Kunskapsvetenskap2012.blogspot.com> Jag hoppas att NCMs Ola Helenius kommenterar dessa synpunkter.

Jag Kerstin I. M. Holm, skulle också vara ytterst intresserad av att få NCMs kommentarer. Lärarna behöver praktisk vägledning när marknaden översvämmas av game-kulturens oprövade metoder. En högst angelägen verksamhet.

Och då måste denna vägledning vara uppbyggd kring vad en verklig matematik-UNDERVISNING betyder. En undervisning som är arkitektoniskt planerad och preparerad. Dels utifrån beskaffenheten hos ämnet. Dels efter den enskilda elevens studietakt. Båda delarna kunde H. S. Hermod genomföra redan 1898.

När digitaliseringsindustrin nu erbjuder marknadsläromedel, borde NCM vara den nationella institution som går i bräschen för att kunskapsteoretiskt pröva generella typer av utbud och vägleda lärarna i en arkitektonisk uppbyggnad av matematikämnet (Kants begrepp).

Se min blogg! Och se mina studier Holm 1998 grundat på diskussioner med 28 gymnasielärare i matematik. Och mina studier Holm 2015 som grundas på diskussioner med 18 gymnasielärare i matematik.

S.H.T.

Kerstin I. M. Holm

Svara

Edit

Kommentera

Inloggad som Malin Ideland. Logga ut?

Kommentar

Skicka kommentar

SKOLA OCH SAMHÄLLE

WEBBTIDSKRIFT

ISSN 2001-
6727

REDAKTÖRER

Sara Hjelm
Magnus Hultén
Malin Ideland
Anders Jönsson
Björn
Kindenberg

E-POST

redaktionen@skolaochsamhalle.se

© COPYRIGHT

Skola och
Samhälle

S.O.S. på Twitter

SKOLA SkolaOchSam...
@SkolaSamhalleMats Ekholm: Skolans
värdegrund lär eleverna att
leva med motsättningar: Ska
elever fostras...
goo.gl/fb/5uB5X7**Mats Ekholm: Skolan ...**
Ska elever fostras till s ...
skolaochsamhalle.se

5h